

***ПЕРЕДУМОВИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ
ДЕТІНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН***

Мазур О.А., аспірант

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Зростання тіньового сектору є одним із основних системних викликів розвитку економічної системи. На державному рівні тіньова економіка зумовлює появу негативних процесів, які ведуть до поглиблення деструктивних та кризових явищ. Не останню роль у їх поширенні відіграють малоефективні симптоматичні заходи протидії: наприклад, звернення до адміністративних методів призводить до поширення корупції, створення штучних перешкод для діяльності легального бізнесу та гальмування економічного розвитку.

З огляду на важливість цієї проблеми для України, її вивченню присвячено праці багатьох вітчизняних науковців. Зокрема, необхідно відмітити ґрунтовні дослідження З. Варналія, В. Засанського, Ю. Кіржецького, І. Мазур, В. Мамотова В. Мандибури, В. Поповича, В. Предборського, В. Турчинова та інших.

Так, на думку З. Варналія, пріоритетом у стратегії детінізації України є прискорення її економічного розвитку, зокрема, через підвищення інтенсивності інноваційних процесів, збільшення питомої ваги наукомістких галузей економіки, підвищення до рівня ЄС якості продукції, а також консолідації українського суспільства навколо ідеї прискореної модернізації вітчизняного виробництва [1, с. 51].

О. Іваницька вважає, що детінізація полягає в удосконаленні інституційного та правового середовища господарської діяльності, у т.ч. через активну участь держави у функціонуванні ринку праці; посиленні боротьби з відмиванням грошей; вдосконаленні монетарної політики; спрощенні податкової системи та посиленні контролю за витратами підприємств; посиленні контролю за використанням бюджетних коштів, кредитних ресурсів та іноземних інвестицій; боротьбу з корупцією [2, с. 55-57].

В свою чергу І. Приварникова та К. Степанюк вважають за доцільне впровадження окремих заходів на основі іноземного досвіду. Із запропонованого дослідниками варто виділити такі заходи як заборону ведення господарської діяльності особами, що вчинили серйозне податкове порушення; обмеження можливостей для резидентів із проведення господарських операцій із компаніями, що знаходяться в «офшорних» зонах; підвищення рівня довіри громадян до влади, зокрема, шляхом судової реформи [3, с. 164-166].

Правові методи детінізації економіки пропонує І. Маслій, на думку якого вони мають реалізовуватися на політичному (формування високого рівня правосвідомості), законотворчому (проведення кримінологічних експертиз законопроектів), управлінському рівнях (посилення контролю за господарською діяльністю та обмін інформацією між контролюючими органами), а також на рівні підзаконної нормотворчості [4, с. 124].

Узагальнюючи вищенаведене, відзначимо, що представлені рекомендації мають галузевий, або загальний характер, в той час як не втрачає своєї актуальності проблема обґрунтування та узгодження окремих заходів у системі детінізації. У цьому контексті подальше вивчення теорії та практики дозволяє закласти основу для добору заходів детінізації у вітчизняних умовах.

На нашу думку, для планування заходів детінізації важливим є розуміння передумов участі суб'єктів господарювання у тінювих відносинах. До числа основних мотивів відносяться прагнення: уникнути оподаткування доходів з метою отримання надприбутків, або ж забезпечити виживання бізнесу за рахунок зниження надмірного податкового навантаження; отримати доступ до дешевших ресурсів, або скоротити витрати на оплату найманої праці, тощо. Сприятливими факторами для тінізації господарських відносин є низький рівень ризику викриття та низькі штрафи в порівнянні з вигодами від роботи у «тіні»; недосконале податкове та митне законодавство; надмірне податкове навантаження та

тиск регулятивних органів, корумпованість у структурі органів державної влади; відсутність нечистої совісті (в результаті безкарності корумпованих чиновників, криміналітету, бізнес-еліти за їх протиправні вчинки), невдоволення якістю соціальних послуг та соціального захисту, переважання готівкових розрахунків.

Важливим для розуміння природи неофіційної економіки є те, що некримінальний тіньовий бізнес Україні користується, переважно, нейтрально-позитивним ставленням. В окремих випадках він є чинником стабілізації соціально-економічної ситуації. Тож детінізація – це, насамперед, заходи із приведення тіньового сектору до мінімального (природного) рівня, який не становить загрозу економічній безпеці державі чи окремих її регіонів. Її стратегічна мета – створення сприятливих умов для повернення капіталів у легальний сектор.

Література:

1. Варналій З.С. Теоретичні засади детінізації економіки України // Вісник Вінницького політехнічного інституту. – 2014. – №1. – С. 46-53.
2. Іваницька О.М. Засади державного регулювання детінізації фінансових потоків в Україні // Стратегія розвитку України. – 2014. – №1. – С. 53-58.
3. Тіньова економіка України: причини, обсяги та шляхи їх зменшення / І. Ю. Приварникова, К. В. Степанюк // Держава та регіони. – 2010. – № 2. – С. 163-167.
4. Маслій І.В. Про систему заходів протидії тіньовій економіці // Вісник Вищої ради юстиції. – 2011. – №2. – С. 118-125.